

1. Referentie

Referentie	Vandoorne, J., De Witte, H. & Hooge, J. (2000). Werk in zicht: houding ten aanzien van arbeid en toekomstperspectief op de arbeidsmarkt. In H. De Witte, J. Hooge & L. Walgrave (Eds.), <i>Jongeren in Vlaanderen: gemeten en geteld. 12- tot 18-jarigen over hun leefwereld en toekomst.</i> (pp.185-208). Leuven: Universitaire Pers.
Taal	Nederlands
ISBN - ISSN	/
Publicatievorm	Bijdrage in reader

2. Abstract

In een platformonderzoek bij een 5000-tal jongeren uit het gewoon voltijds secundair onderwijs, werd nagegaan wat hun beleving en houding is ten aanzien van een aantal levensdomeinen. In dit hoofdstuk gaan de onderzoekers na hoe het gesteld is met de 'arbeidsmoraal' van jongeren. De houding ten aanzien van arbeid werd op twee manieren gemeten. Ten eerste wordt nagegaan of de jongeren werken zien als een plicht. Ten tweede trachten de onderzoekers te weten te komen hoe centraal een vaste baan staat in het toekomstperspectief van jongeren. Daarnaast wordt bekeken in hoeverre jongeren bereid zijn om 'offers' te brengen om aan werk te geraken, of met andere woorden of ze bereid zijn hun aspiraties omtrent hun droomjob te temperen. De onderzoekers bekijken ook de intentie van de jongeren om in het geval er kinderen in hun gezin zouden zijn, te minderen in arbeidsduur. Ten slotte analyseren de onderzoekers de inschatting die jongeren maken van hun toekomstkansen op de arbeidsmarkt. Hebben jongeren een optimistisch beeld over hun kansen om na hun studies werk te vinden? Deze gegevens werden verder uitgesplitst naar achtergrondkenmerken. Op die manier worden verschillen tussen jongeren naargelang onderwijsvorm, leerjaar, beroepsklasse ouders, religie en sekse in kaart gebracht.

3. Trefwoorden

Thema('s)	Werk, onderwijs, welzijn en gezondheid
Trefwoord(en)	Arbeidsmarkttransitie, arbeidsethos, toekomstperspectief

4. Onderzoeker

Opdrachtgever	Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap
Onderzoeker(s)	Eef Goedseels, Lieve Decaluwé, Wendy Mertens, Jeannine Hooge en Jan Vandoorne Onderzoeksgroep Jeugdcriminologie Faculteit Rechtsgeleerdheid K.U.Leuven Departement Psychologie K.U.Leuven Onderzoekscentrum voor Secundair en Hoger onderwijs Departement Pedagogische Wetenschappen K.U.Leuven Hoger instituut voor de Arbeid K.U.Leuven info@kuleuven.be www.kuleuven.be

5. Onderzoeksvraag

Onderzoeksvraag	Hoe is het gesteld met de 'arbeidsmoraal' van jongeren? Wat is de houding van jongeren ten aanzien van arbeid? Zien jongeren werken als een plicht? Hoe centraal staat een vaste baan in het toekomstperspectief van jongeren? In hoeverre zijn jongeren bereid om 'offers' te brengen om aan werk te geraken? In welke mate hebben jongeren de intentie om in het geval er kinderen in hun gezin zouden zijn, te minderen in arbeidsduur? Welke inschatting maken jongeren van hun toekomstkansen op de arbeidsmarkt?
Hypothesen	/

6. Methode

Onderzoeks-methode	Klassikale bevraging met schriftelijke vragenlijst.
Onderzochte groep	4829 jongeren tussen 12 en 18 jaar uit 95 verschillende scholen van het gewoon voltijds secundair onderwijs.
Bereik	Regionaal (Vlaanderen)

7. Resultaten

De plicht tot werken	6% van de scholieren heeft een heel hoog arbeidsethos, 43% heeft een hoog arbeidsethos, 45% een laag. Zo'n 6% van de leerlingen wordt gekenmerkt door een heel laag arbeidsethos. De items die een morele veroordeling inhouden ten opzichte van degenen die niet werken, kunnen het meest op instemming rekenen. De items die wijzen op het moreel verheffende karakter van werk worden meer afgekeurd. Dit wijst op een eerder gematigde arbeidsethiek.
Centraliteit van een vaste baan	Over de ganse schaal van 0 tot 10 scores jongeren gemiddeld 6. Dit wijst erop dat een vaste baan een redelijk centraal levensmotief is. Bijna 20% van de jongeren heeft een heel hoge score en 53% een hoge score. Bijna 24% stelt een vaste baan minder centraal en slechts 3% stelt een vaste baan helemaal niet centraal. Andere levensdomeinen (liefde, gezin) zijn blijkbaar ook belangrijk of nog belangrijker maar er moet eerst brood op de planken komen.
Traditioneel arbeidsethos naar achtergrond kenmerken	De onderzoekers constateren een klein maar significant geslachtsverschil. Jongens vertonen een iets hoger traditioneel arbeidsethos. De samenhang met leeftijd is niet lineair. Toch hebben de jongste leerlingen een hoger arbeidsethos in vergelijking tot de oudste leerlingen. Reeds in de twee eerste jaren van het secundair onderwijs is er een verschil tussen de leerlingen uit de A-klassen en die uit de B-klassen. In de hogere leerjaren worden de verschillen tussen de onderwijsvormen groter. Arbeiders vertonen een traditioneler arbeidsethos dan bedienden. Deze verschillen naar beroepsklasse verdwijnen na controle voor de onderwijsvorm van het kind. Gelovigen vertonen een traditioneler arbeidsethos dan niet-gelovigen. Maar de verschillende groepen gelovigen tonen een minder eenduidige samenhang met het arbeidsethos. Ook is er een verschil in het antwoordpatroon tussen beide dimensies.
Offerbereidheid	Ongeveer één op zeven leerlingen wenst niet te gaan werken na hun studies. Eén vierde wil wel gaan werken, maar dan enkel in een job die in de lijn ligt van de studies, vier op tien is bereid om een andere job aan te nemen dan datgene waarvoor werd gestudeerd en ten slotte is één op vijf bereid om om het even welk werk aan te nemen.
Offerbereidheid naar achtergrond kenmerken	De onderwijsvorm (vooral in de hogere graden) hangt het sterkst samen met de offerbereidheid. In de eerste graad zijn leerlingen uit de B-klassen minder bereid om een andere job aan te nemen, terwijl ze meer bereid zijn om om het even welk werk aan te nemen, in vergelijking met de leerlingen uit de A-klassen. In de tweede en derde graad vertonen leerlingen uit BSO een ander antwoordpatroon dan leerlingen uit ASO en TSO. Een goede helft van de leerlingen uit ASO en TSO zijn van plan om te gaan werken en zijn daarbij bereid om ander werk aan te nemen. Leerlingen uit BSO zijn enerzijds meer van plan om om het even welk werk aan te nemen en anderzijds ook meer van plan om geen ander werk aan te nemen dan datgene waarvoor ze hebben gestudeerd. Leeftijd vertoont eveneens een samenhang. De tendens is hoe ouder men wordt, hoe minder eisen men stelt aan de toekomstige job. Vooral het aandeel van diegenen die ook ander werk willen aannemen, stijgt. Naar beroepsklasse vader zijn arbeiderskinderen meer bereid om om het even welke job aan te nemen, terwijl de anderen meer bereid zijn om een ander beroep aan te nemen. Ten slotte is er een klein geslachtsverschil. Meisjes zijn iets meer van plan om te gaan werken, en iets meer bereid om ander werk of om het even welk werk aan te nemen.
Gezin en arbeid	Meer dan de helft is niet van plan om in arbeidsduur te minderen in geval er kinderen in het gezin zijn. Bijna twee op vijf wil wel deeltijds werken. Slechts 4% stelt thuis te zullen blijven.

Gezin en arbeid naar achtergrond kenmerken	Jongens zijn minder bereid om te minderen in arbeidsduur: zes op tien meisjes stellen dat ze volledig of deeltijds zullen stoppen, waar dit bij jongens slechts één op vier is. Daarnaast is er een duidelijke samenhang naar onderwijsvorm: in de eerste graad zijn B-klassers meer van plan om thuis te blijven; in de hogere graden stellen BSO'ers meer deeltijds te werken of thuis te blijven. Ook leeftijd hangt samen: het aandeel voltijds werkenden stijgt met de leeftijd, de proportie die thuis zal blijven blijft nagenoeg constant. Beroepsklasse van vader speelt ook een rol: arbeiderskinderen zijn meer bereid om deeltijds te werken dan die uit de midden of hogere klasse. Kinderen van ongeschoolde arbeiders zijn meest bereid om thuis te blijven.
Dreiging met werkloosheid	Gemiddeld scoren Vlaamse scholieren heel laag op deze schaal (gemiddelde: 2). Slechts 1,5% van de jongeren voelt zich bedreigd door werkloosheid. 25% heeft een lage score en 75% vertoont een heel lage score. Meer dan negen op tien gaat niet akkoord met de zinloosheid van studeren of werk zoeken omdat er toch geen werk zou zijn. Acht op tien geeft zichzelf een goede kans op werk en zeven op tien is ronduit optimistisch over het vinden van werk.
Dreiging met werkloosheid naar achtergrond kenmerken	Leerjaar hangt het sterkst samen met de dreiging van werkloosheid: de dreiging wordt groter tot het vierde leerjaar, waarna er terug een daling is. Beroepsklasse van de vader vertoont eveneens een samenhang: arbeiderskinderen voelen zich meer bedreigd. De samenhangen met onderwijsvorm en geslacht ten slotte zijn verwaarloosbaar.

8. Publicaties op basis van hetzelfde onderzoek

/

9. Samenvatting

In dit boek worden de resultaten gerapporteerd van een omvangrijk onderzoek bij een representatief staal leerlingen uit het secundair onderwijs in Vlaanderen. Bijna 5000 jongeren tussen 12 en 18 jaar vulden klassikaal een vragenlijst in, waarmee gepeild werd naar hun beleving van een uitgebreid aantal levensdomeinen. Met dit 'platformonderzoek' wordt gepoogd om basisgegevens te verstrekken die een referentiekader bieden voor iedereen die wil weten hoe het met 'de' jeugd in Vlaanderen gesteld is. Deze bijdrage belicht hoofdstuk 6 'Werk in zicht: houding ten aanzien van arbeid en toekomstperspectief op de arbeidsmarkt'.

Arbeid neemt een centrale plaats in in het toekomstperspectief van de jongeren. Een vaste baan en carrière maken is een streefdoel van heel wat jongeren. Dit wijst erop dat de arbeidssamenleving nog volmondig wordt onderschreven. Deze gehechtheid aan een vaste job is echter minder ingegeven door een moreel plichtsgevoel om te werken. Jongeren zijn niet van mening dat enkel werk een bron is van ontplooiing. Vrije tijd wordt al een even belangrijk en zinvol levensdomein ervaren. Dit wijst dus op een gematigder arbeidsethos. Beide dimensies van het traditioneel arbeidsethos hangen samen met de onderwijsvorm (BSO en B-klas scoren hoger), de leeftijd (dalende zigzag) en de kerkelijkheid (christelijke gelovigen scoren hoger). In mindere mate zijn er verschillen naar beroepsklasse van de vader (kinderen van zelfstandigen en arbeiders scoren hoger) en geslacht (jongens scoren iets hoger dan meisjes). Dit is in overeenstemming met de vaststelling dat het traditionele arbeidsethos samenhangt met sociaal-cultureel conservatisme waar dezelfde groepen hoog op scoren. Om deze vaste job binnen te rijden zijn de meeste jongeren bereid hun aspiraties te temperen. Ze zijn bereid om werk aan te nemen dat niet in het verlengde ligt van hun studies, maar zijn minder bereid om om het even welk werk aan te nemen. Ook vertonen leeftijd en onderwijsvorm de sterkste samenhangen. Met het ouder worden vertonen jongeren meer bereidheid om ander werk aan te nemen dan datgene waarvoor ze hebben gestudeerd. ASO- en TSO- scholieren zijn meest bereid om ander werk aan te nemen. In het beroepsonderwijs is er een dubbele tendens: een deel van de leerlingen vertoont een grote offerbereidheid en is van plan gelijk welk werk aan te nemen, een ander deel blijkt juist minder bereid offers te doen. Deze tendens is tevens bij de samenhang met arbeidsethos merkbaar. Een hoog arbeidsethos leidt bij de enen tot een lagere offerbereidheid en bij de anderen tot een hogere offerbereidheid. Een kleine helft van de jongens is bereid om te verminderen in arbeidsduur, wanneer er kinderen in het gezin zijn. Toch blijkt deeltijds werken vooral de meisjes aan te spreken. Het betreft vooral die meisjes die er traditionelere opvattingen op na houden. Vlaamse scholieren ervaren gemiddeld een lage bedreiging met werkloosheid. Leerjaar en beroepsklasse vader beïnvloeden de perceptie die jongeren hebben van hun toekomstkansen op de arbeidsmarkt. Hoe meer men zich bedreigd voelt door werkloosheid, hoe minder men een vaste baan centraal zal stellen en hoe minder men arbeid ziet als een plicht. Jongeren die van plan zijn gelijk welk werk aan te nemen en jongeren die niet van plan zijn om te gaan werken, worden gekenmerkt door een sterker gevoel van werkloosheidsdreiging. Jongeren die van plan zijn om thuis te blijven om voor de kinderen te zorgen, voelen zich in sterkere mate bedreigd door werkloosheid. Deze tendens is uitgesproken voor jongens.